Η χαμένη τιμή της Ιατρικής

written by Ευγένιος Δαφνής | 17.01.2023

Ομιλία του Ευγένιου Δαφνή, ομότιμου καθηγητή του Πανεπιστημίου Κρήτης, γιατρού νεφρολόγου και εκφωνήθηκε με την ευκαιρία της βράβευσής του με το «βραβείο Πηχωρίδη», στις 3 Ιουνίου 2022 στο Ηράκλειο Κρήτης.

Η ομιλία που θα ακολουθήσει περιέχει πικρές αλήθειες και ίσως δυσαρεστήσει πολλούς συναδέλφους γιατρούς, γιατί θα αναφερθώ στο σχεδόν εξαφανισμένο ηθικό κεφάλαιο από τη σημερινή άσκηση της ιατρικής. Θα υπερασπιστεί την ουμανιστική ιατρική με πάθος αλλά χωρίς φόβο. Ένα προνόμιο που απορρέει από την άρνηση του ομιλητή να επιδιώξει στο μέλλον οποιαδήποτε επιστημονική, οικονομική, κοινωνική ή πολιτική ανταμοιβή ή έπαινο για τις πράξεις και τα λόγια του.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο πρύτανη, με τον οποίο είχα αγαστή συνεργασία για πολλά χρόνια, τόσο στο νοσοκομείο όσο και στην ιατρική σχολή και ο οποίος όταν ήταν κοσμήτορας, που μου πρότεινε να υποβάλλω υποψηφιότητα για το βραβείο Πηχωρίδη. Επίσης θέλω να απευθύνω τις ευχαριστίες μου σε όλους εκείνους τους συναδέλφους και μαθητές μου που την υποστήριξαν θερμά με υπερβολικές επιστολές και επαίνους που δεν αξίζω. Το βραβείο αυτό οφείλω να το μοιραστώ με τους προκατόχους μου στη διεύθυνση της Νεφρολογικής κλινικής τον μακαρίτη τον Δημήτρη τον Εμμανουήλ και το Νίκο τον Τσαπάρα, που είχαν σαν προμετωπίδα στην άσκηση της ιατρικής την Ιπποκράτειο αρχή. Ως προς το ήθος ο ιατρός πρέπει να

είναι τίμιος και αγαθός και να συμπεριφέρεται με σεμνότητα και φιλανθρωπία. Τέλος θα ήταν μεγάλη παράλειψη να μην αναγνωρίσω την έμπνευση που έλαβα για να εκπορθήσω το κάστρο της της αξιοπρεπούς άσκησης της ιατρικής από το καθηγητή μου Γεώργιο Δαίκο. Υπήρξα τυχερός που τον είχα καθηγητή τόσο στο Πανεπιστήμιο όσο και κατά τη άσκηση μου στην ειδικότητα της Παθολογίας. Ο Μπάρμπα Γιώργος, όπως τον αποκαλούμε οι επιζώντες μαθητές του 105 χρονών σήμερα, σε πλήρη πνευματική διαύγεια, υποστήριζε ότι η αγάπη, η αλληλεγγύη και η συμπόνια δεν είναι ανέφικτη ουτοπία, αλλά υπόθεση των γιατρών που σέβονται το συνάνθρωπο τους και την αποστολή τους. Αυτό που ονομάζουμε αγάπη, είναι ο σεβασμός της ζωής και της αξιοπρέπειας της ανθρώπινης ύπαρξης. Επειδή όταν ο ζευγάς φύγει, η σπορά πρέπει να μείνει, είμαι ο βέβαιος ότι και ο Κώστας ο Στυλιανού, που με διαδέχθηκε στη διεύθυνση της Νεφρολογικής Κλινικής, καθώς και οι συνεργάτες του και πρώην μαθητές μου θα ακολουθήσουν το γεμάτο αγκάθια δρόμο της ανιδιοτελούς και αξιοπρεπούς άσκησης της ιατρικής.

> Επιστημονικά η πρόοδος της ιατρικής αυτά τα 50 αυτά χρόνια ήταν αλματώδης, αλλά ηθικά έχω την αίσθηση ότι έχει υποστεί μεγάλη καθίζηση, τόσο στη χώρα μας όσο και σε όλο το κόσμο Βρισκόμαστε σε μια εποχή που οι ίδιοι οι ιατροί δημόσια πλέον επικρίνουν το επάγγελμα τους για προπέτεια και εγωιστική απληστία. Μια σαφής ένδειξη πως υπάρχει κάτι σάπιο στην άσκηση της ιατρικής.

Διάβρωση της ιατρικής

Έχουν περάσει ακριβώς 50 χρόνια παρά κάτι μήνες από τότε που άρχισα να ψηλαφώ την ιατρική επιστήμη στο Πανεπιστήμιο της Αθήνας. Από τότε άλλαξαν πολλά, άλλα προς το καλύτερο και άλλα προς το χειρότερο. Επιστημονικά η πρόοδος της ιατρικής αυτά τα 50 αυτά χρόνια ήταν αλματώδης, αλλά ηθικά έχω την αίσθηση ότι έχει υποστεί μεγάλη καθίζηση, τόσο στη χώρα μας όσο και σε όλο το κόσμο Βρισκόμαστε σε μια εποχή που οι ίδιοι οι ιατροί δημόσια πλέον επικρίνουν το επάγγελμα τους για προπέτεια και εγωιστική απληστία. Μια σαφής ένδειξη πως υπάρχει κάτι σάπιο στην άσκηση της ιατρικής. Η εποχή της ανιδιοτελούς ιατρικής έχει περάσει, και είναι μια λυπηρή ευθύνη να διαπιστώνουμε την άσχημη πλευρά της σύγχρονης ιατρικής που επικεντρώνεται στο κέρδος. Το πρόβλημα δεν είναι τόσο πολύ το κέρδος, αλλά τι επιπτώσεις έχει ο αγώνας αυτός για το κέρδος, στην περίθαλψη και την ιατρική έρευνα. Η λαχτάρα των γιατρών για πλουτισμό είναι πολύ σοβαρή ασθένεια ικανή να διαφθείρει όχι μόνον την ανθρώπινη ψυχή αλλά και ολόκληρη την κοινωνία. Δυστυχώς δεν γράφονται αρκετά για αυτήν, τόσα όσα για να προαχθούν οι αναγκαίες διορθώσεις, και να αποκατασταθεί η τιμή του επαγγέλματος. Στη χώρα μας δεν πρέπει να παραληφθούν και οι διαχρονικές ευθύνες της πολιτείας για το λειψό και συμφεροντολογικό σύστημα ιατρικής περίθαλψης.

Η σχέση του γιατρού με τον ασθενή χρήζει αναθεώρησης. Απαιτείται νέο πρότυπο καθημερινής συμπεριφοράς. Η διδασκαλία στις ιατρικές σχολές οφείλει να χαρακτηρίζεται από μια ευρύτερη πολιτιστική διαμόρφωση, η οποία θα καλλιεργεί

στους νέους ασκληπιάδες το αίσθημα της κοινωνικής αποστολής. Η γενική κουλτούρα του μυαλού ενός γιατρού πρέπει να προηγείται των επιστημονικών γνώσεων. Γνώση χωρίς χαρακτήρα είναι επιστήμη χωρίς ανθρωπιά.

Η σημερινή ιατρική έχει προσβληθεί και αυτή από τη κομματικοποίηση, τη διαφθορά και τα επιχειρηματικά συμφέροντα. Πολλοί γιατροί σε όλα τα γεωγραφικά μήκη και πλάτη έχουν καταντήσει μισθοφόροι των φαρμακευτικών εταιριών. Η τρέχουσα πανδημία κατέδειξε πολύ έντονα την εισβολή στην υγειονομική περίθαλψη της εθνικής και κομματικής προπαγάνδας καθώς και του ιατροφαρμακοβιομηχανικού συμπλέγματος, που καταβροχθίζει το 10% του παγκοσμίου ακαθαρίστου ΑΕΠ. Στη δε χώρα μας οφείλουμε να βάλουμε το δάκτυλο επί των τύπων των ήλων και να αναδείξουμε ξεκάθαρα τους μεγάλους ενόχους της διαφθοράς στην υγεία, το φακελάκι και την εξαγορά των γιατρών από τις φαρμακευτικές εταιρείες. Το φακελάκι είναι αυτό που προκαλεί κοινωνική δυσφορία και περιφρόνηση αλλά είναι πταίσμα, μπροστά στη διάβρωση του ιατρικού επαγγέλματος από τις φαρμακευτικές εταιρίες Μπορεί να θεωρηθεί ιδεαλιστικό και αφελές αλλά ο γιατρός πρέπει να κατέχεται από την άδολη χαρά να προσφέρει χωρίς να απαιτεί κάτι σε αντάλλαγμα.

Από τους Κιουρί στις πολυεθνικές

Οι καιροί έχουν αλλάξει, στα χρόνια της εφηβείας μου ένα από τα πρότυπα που ενέπνεαν ήταν το ζεύγος Κιουρί. Στις αρχές του προηγούμενου αιώνα, ο Πιερ και η Μαρί παρά τη φτώχια τους και την ευκαιρία για προφανή πλούτη, αρνήθηκαν να κατοχυρώσουν τη διαδικασία της απομόνωσης του ραδίου. Η Μαρί Κιουρί είχε δηλώσει ότι αυτό ήταν ενάντια στο επιστημονικό πνεύμα. Πρόσθεσε ότι αν η ανακάλυψη μας έχει ένα εμπορικό μέλλον, αυτό είναι μια συγκυρία από την οποία δεν θα έπρεπε να λάβουμε κέρδος. Αν το ράδιο θα χρησιμοποιηθεί στη θεραπεία των ασθενειών, είναι αδύνατο για εμάς να το εκμεταλλευτούμε.

Έναν αιώνα αργότερα οι αξίες που αντιπροσώπευε το ζεύγος Κιουρί έχουν ενταφιαστεί. Νέες απεικονίσεις της επιτυχίας θριαμβεύουν στις τηλεοράσεις και τα μήντια και αυτές ενσαρκώνονται στα πρόσωπα των εκτελεστικών πρόεδρων των φαρμακευτικών εταιριών οι οποίοι αναδεικνύονται σε σωτήρες της ανθρωπότητας. Αυτοί βραβεύονται από κυβερνήσεις και είναι οι τιμώμενοι ομιλητές σε παγκόσμια φόρα. Οι πραγματικοί επιτυχόντες, οι επιστήμονες οι οποίοι εργάστηκαν νυχθημερόν σκληρά για την ανάπτυξη των εμβολίων αγνοούνται και είναι σε αφάνεια. Ο πρόεδρος φαρμακευτικής εταιρίας που σε μια νύχτα έγινε κατά πολλά εκατομμύρια ευρώ πλουσιότερος, όταν πούλησε τις μετοχές του, μετά την ανακοίνωση των επιτυχών δοκιμών εμβολίου, γίνεται αντικείμενο θαυμασμού. Οι δε κυβερνήτες, πρόεδροι και πρωθυπουργοί χωρών επαίρονται γιατί επί των ημερών τους οι εταιρίες των χωρών τους υπήρξαν πρωτοπόρες στη ανάπτυξη των εμβολίων. Πάει πέρασε ανεπιστρεπτί η εποχή του Φλέμινγκ της πενικιλίνης και των Σέιμπιν και Σωλκ του εμβολίου της πολιομυελίτιδας, που αναγνωριζόταν σαν πρωτοπόροι της επιστήμης και πρότυπα για μίμηση.

Η ιατρική επιστήμη έχει γίνει αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης. Οι

φαρμακοβιομηχανίες και οι εταιρίες ανάπτυξης, κατασκευής και εμπορίας ιατρικού και νοσοκομειακού εξοπλισμού έχουν γίνει πολυεθνικοί γίγαντες. Η επιρροή τους είναι παγκόσμια και υπερβαίνει τα όρια της ιατρικής και αγγίζει και εκείνα της πολιτικής όπως η πολεμική βιομηχανία. Για να αυξήσουν τις πωλήσεις και τα κέρδη τους δεν αρκεί μόνον η εξαγορά των συνειδήσεων και της αξιοπρέπειας των γιατρών, αλλά εξαγοράζουν ότι μπορεί να εξαγοραστεί, επιστημονικές εταιρίες, επιστημονικά περιοδικά, επικεφαλής οργανισμών αδειοδότησης κυκλοφορίας νέων φαρμάκων, δημοσιογράφους, πολιτικούς και οποιοσδήποτε μπορεί να τους φανεί χρήσιμος για τη διάθεση των φαρμάκων και του ιατρικού εξοπλισμού που παράγουν. Εισβάλλουν σε επιστημονικά συνέδρια με δορυφορικά στρογγυλά τραπέζια, όπου αναγνωρισμένοι επιστήμονες, αλλά δυστυχώς και μισθοφόροι των φαρμακευτικών εταιριών παρουσιάζουν σε ανυποψίαστους γιατρούς καινούργια φάρμακα σαν πανάκεια, αποκρύβοντας επιμελώς τις ανεπιθύμητες δράσεις τους και την έλλειψη υπεροχής έναντι των παλαιών θεραπειών. Διοργανώνουν επιστημονικές ημερίδες, όπου προβάλλονται εκτός από τις εγκεκριμένες και μη εγκεκριμένες δράσεις των φαρμάκων τους προκειμένου να αυξηθεί ο όγκος των πωλήσεων τους. Ακόμη πιο εξευτελιστικό είναι η εισβολή τους στα εκπαιδευτικά προγράμματα των κλινικών, που χορηγούν ειδικότητα σε νέους γιατρούς. Εδώ η ευθύνη ανήκει αποκλειστικά στους διοικητές και τους διευθυντές των κλινικών που δέχονται τα νοσηλευτικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα που διοικούν και διευθύνουν, να υποτάσσονται στις απαιτήσεις των διαφημιστικών εκστρατειών των φαρμακευτικών ομίλων.

Το Χόλιγουντ αποκαλύπτει

Η διαπλοκή στον χώρο της υγείας στη χώρα μας στο ευρύ κοινό δεν είναι μόνο γνωστή από το σκάνδαλο μεγάλης φαρμακευτικής εταιρίας, το οποίο έχει πάρει δημοσιότητα γιατί φέρεται σε αυτό η εμπλοκή γιατρών πολιτικών και δημοσίων λειτουργών, αλλά και από ταινίες του Χόλιγουντ που έχουν γίνει blockbuster. Στη ταινία «Φυγάς» με πρωταγωνιστές τον Χάρισον Φορντ και τον Τόμυ Λη Τζόουνς και εισπράξεις 350 εκατομμυρίων δολαρίων, η υπόθεση περιστρέφεται γύρω από μια υπόθεση χάλκευσης στοιχείων που αφορούσαν την ασφάλεια ενός φαρμάκου. Ο Φυγάς, Χάρισον Φορντ, είναι ένας επιτυχημένος αγγειοχειρουργός, ο οποίος ανακαλύπτει ότι ένα φάρμακο, το οποίο αναμένει έγκριση κυκλοφορίας από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων και Τροφίμων των ΗΠΑ έχει θανατηφόρες παρενέργειες. Για να συγκαλυφθεί η απάτη, η φαρμακευτική εταιρία η οποία αναπτύσσει το φάρμακο δολοφονεί τη γυναίκα του και ενοχοποιεί τον ίδιο. Ο αστυνομικός, Τόμυ Λη Τζόουνς, αρχίζει ένα ανελέητο κυνηγητό για να τον συλλάβει, ενώ ο στενός του συνεργάτης και δήθεν φίλος του ετοιμάζει τη παρουσίαση του επικινδύνου φαρμάκου σε ένα ιατρικό συνέδριο ενώπιον μεγάλου πλήθους ανυποψίαστων γιατρών. Τελικά κερδίζει ο καλός, αλλά για στον πληροφορημένο και συνειδητοποιημένο θεατή γίνεται σαφές, ότι στο όνομα του κέρδους μπορεί να τεθούν σε κυκλοφορία φάρμακα, τα οποία κάνουν περισσότερο κακό παρά καλό. Η ταινία είναι μυθοπλασία, αλλά στην πραγματικότητα κυκλοφορούν νέα φάρμακα με τα Βαΐων και επαίνων, τα οποία στη συνέχεια αποσύρονται λόγω αναφοράς πολλών παρενεργειών. Η μόνη συνέπεια πολλές φορές περιορίζεται στην απόσυρση του άρθρου από το επιστημονικό περιοδικό που δημοσιεύτηκαν οι «θαυματουργές» δράσεις του φαρμάκου καθώς και στην εξαφάνιση

του φαρμάκου από τα συρτάρια των φαρμακείων. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις που επιδικάζονται αποζημιώσεις δισεκατομμυρίων στα θύματα των παρενεργειών ή στους επιζώντες συγγενείς τους.

> Η ιατρική επιστήμη έχει γίνει αντικείμενο εμπορικής εκμετάλλευσης. Οι φαρμακοβιομηχανίες και οι εταιρίες ανάπτυξης, κατασκευής και εμπορίας ιατρικού και νοσοκομειακού εξοπλισμού έχουν γίνει πολυεθνικοί γίγαντες. Η επιρροή τους είναι παγκόσμια και υπερβαίνει τα όρια της ιατρικής και αγγίζει και εκείνα της πολιτικής όπως η πολεμική βιομηχανία.

Ο μετρ του κατασκοπευτικού μυθιστορήματος Τζων Λε Καρέ στο μυθιστόρημα «Επίμονος Κηπουρός», εισχωρεί πιο βαθιά στη διαπλοκή που υπάρχει στο χώρο της φαρμακευτικής βιομηχανίας και φθάνει μέχρι και τις κυβερνήσεις. Η κινηματογραφική μεταφορά του μυθιστορήματος του σε σκηνοθεσία του Φερνάντο Μεϊρέγιες και πρωταγωνιστές τον Ρέιφ Φάινς και την Ρέιτσελ Βάις (σύζυγος του Τζέιμς Μποντ-Ντάνιελ Κρεγκ) βραβευμένη με Όσκαρ για την ερμηνεία της σε αυτή τη ταινία, μπορεί να μην έχει τα θεαματικά Χολιγουντιανά πλάνα του «Φυγά», αλλά είναι μια ταινία σαφώς πιο διεισδυτική και σαφής όσον αφορά τη διαπλοκή που παρατηρείται στο χώρο φαρμακευτικής βιομηχανίας και δεν δυσκολεύεται κανείς να τη χαρακτηρίσει ταινία πολιτικοκοινωνική. Δεν κάνει υπαινιγμούς όσον αφορά τη συμμετοχή κυβερνήσεων στη συγκάλυψη σκανδάλων που αφορούν την φαρμακευτική έρευνα, αλλά ευθεία αναφορά στη προστασία που παρέχουν στους διευθυντές των πολυεθνικών φαρμακευτικών. Στη ταινία αυτή, η Βάις υποδύεται το ρόλο μιας ακτιβίστριας, η οποία ανακαλύπτει ότι φτωχοί Αφρικανοί χρησιμοποιούνται σαν πειραματόζωα για τη δοκιμή ενός καινούργιου φαρμάκου και οι οποίοι αποβιώνουν μετά τη λήψη του. Η αποκάλυψη αυτή όμως της στοιχίζει τη ζωή της καθώς και εκείνης του συντρόφου της. Οι δολοφονίες ήταν σε γνώση τόσο των ιθυνόντων της εταιρίας όσο και της Βρετανικής κυβέρνησης. Αν το φάρμακο όμως δεν ελάμβανε άδεια κυκλοφορίας, θα ματαιωνόταν η ανέγερση εργοστασίου που θα το παρασκεύαζε σε μια υποβαθμισμένη περιοχή της Αγγλίας, και δυο χιλιάδες εργάτες που θα έβρισκαν δουλειά θα έμεναν άνεργοι.

Οι δυο αυτές ταινίες, ίσως με δόση υπερβολής, περιγράφουν με ανάγλυφο τρόπο ότι υπάρχει πολύ σαπίλα στη σύγχρονη ιατρική.

Ουμανιστική ιατρική

Η ρομαντική ιατρική που είδα με τα παιδικά μου μάτια στα καντούνια της Κερκύρας δεν υπάρχει πια. Είναι μακρινή παιδική μου ανάμνηση, οι λίγοι γιατροί της δεκαετίας του 1950 στη Κέρκυρα που έτρεχαν με τη μαύρη τους τσάντα από σπίτι σε σπίτι μέσα στη βροχή και τη μαύρη νύχτα για να προσφέρουν ανακούφιση και παρηγοριά στους πάσχοντες. Αρκετές φορές δεν ελάμβαναν αμοιβή, όταν αντίκρυζαν τη φτωχικά των αρρώστων τους και συνειδητοποιούσαν την ανέχεια τους. Ανεξίτηλη παραμένει στη μνήμη μου και η Μάσιγγα, η γιατρός των Παξών, που με το γαϊδουράκι της όργωνε το νησί μέχρι τα βαθιά της γεράματα με μόνη ανταμοιβή λίγο λάδι ή

λίγα αυγά.

Ήμουν 12 χρονών, όταν οι εφημερίδες και τα ραδιόφωνα ανακοίνωσαν το θάνατο του νομπελίστα και μαχητή της ανθρωπιάς του γιατρού Αλβέρτου Σβάιτσερ. Καθημερινά για πολλές μέρες υπήρχαν ολοσέλιδα αφιερώματα για τον Άγιο Φραγκίσκο του καιρού του, όπως τον χαρακτήριζε ο δικός μας Καζαντζάκης. Ο Άλμπερτ Σβάιτσερ έχοντας διασχίσει μια λαμπρή ακαδημαϊκή σταδιοδρομία σαν θεολόγος φιλόσοφος και σπουδαίος μουσικός, μέγας δεξιοτέχνης του εκκλησιαστικού οργάνου, στην ηλικία των 30 ετών αρχίζει να σπουδάζει ιατρική για να μπορέσει να υπηρετήσει την έννοια του ανθρωπισμού με έργα και όχι με λόγια. Μετά το τέλος της ειδικότητας πηγαίνει στο Λαμπαρενέ στην Γκαμπόν για να ενσαρκώσει τα πιστεύω του. Αρχικά ασκεί την ιατρική σε ένα κοτέτσι και ακολούθως ιδρύει νοσοκομείο με δικά του κεφάλαια και δωρεές από ανθρώπους που πίστευαν στα ιδανικά του. Προσφέρει τις υπηρεσίες του στους φτωχούς μαύρους με ανιδιοτέλεια, προσήλωση και αυτοθυσία. Η στήριξη της λειτουργίας του νοσοκομείου προερχόταν από τα συγγραφικά δικαιώματα των φιλοσοφικών του έργων και κυρίως από τα έσοδα συναυλιών στην Ευρώπη από περιοδείες που έκανε για το σκοπό αυτό.

Στο χειμώνα της συνείδησης, που ζούμε η ουμανιστική ιατρική ελεύθερη από κάθε ωφελιμισμό, σπάνια αναφέρεται και ακόμη σπανιότερα επιβραβεύεται. Η ουμανιστική ιατρική έχει γίνει μια άχρηστη εξαίρεση, είναι ένα πρότυπο, για το οποίο πολλοί λίγοι γιατροί ενδιαφέρονται και γίνεται αντικείμενο χλευασμού από άλλους.

Η λαίλαπα της οικονομικής λιτότητας για μεγάλο χρονικό διάστημα και η αδυναμία πρόσβασης των ανασφάλιστων και των οικονομικά ασθενέστερων στις ιατρικές υπηρεσίες καθώς και οι προσφυγικές ροές απέδειξαν ότι η φλόγα της ουμανιστικής ιατρικής δεν έχει σβήσει παντελώς. Έδωσε την ευκαιρία για τη δημόσια προβολή των λειτουργών της υγείας που διατηρούν άσβεστο τον έρωτα της ανιδιοτελούς προσφοράς. Ουμανιστές φοιτητές της ιατρικής, γιατροί, φαρμακοποιοί και νοσηλευτές και άλλοι πολίτες ίδρυσαν και λειτούργησαν με ίδιους πόρους κοινωνικά ιατρεία και φαρμακεία. Η ανταμοιβή τους ήταν η ικανοποίηση της προσφοράς προς ανθρώπους που δεν είχαν πρόσβαση σε καμιά άλλη δομή υγείας. Τα ίδια άτομα έκαμαν και μια άλλη ακόμη μεγαλύτερη υπέρβαση. Υπηρέτησαν την αδελφότητα των εθνών και το σεβασμό της ζωής υπεράνω θρησκείας, φυλής και χρώματος. Μετέβησαν με δικά τους έξοδα στα ακριτικά νησιά για να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στους θαλασσοπνιγμένους πρόσφυγες. Νοσοκομειακοί γιατροί θυσίασαν τις κανονικές τους άδειες και ιδιώτες έκλεισαν τα ιατρεία τους, για να προστρέξουν να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους σε πρόσφυγες που φιλοξενούνταν σε άθλιους καταυλισμούς. Πολλοί υπερασπίστηκαν τις αρχές της αλληλεγγύης και του ανθρωπισμού καταχείμωνα υπό δυσμενείς καιρικές συνθήκες μέσα σε κρύες και υγρές σκηνές.

> Η αποκατάσταση του ηθικού κεφαλαίου της ιατρικής είναι η μεγάλη πρόκληση της εποχής μας, επείγεται να την αποδεχθούν όλοι οι γιατροί και να γίνουν συνήγοροι των φτωχών, να γκρεμιστούν τα κάστρα της διαφθοράς στην υγεία και να υπάρξει ισότιμη και ποιοτική περίθαλψη όλων των πολιτών στις δομές της, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.

Η πρόκληση της εποχής

Αυτό που πρέπει να γίνει κοινή συνείδηση, είναι ότι η ιατρική είναι και κοινωνική επιστήμη, γιατί κάθε πολίτης έχει δικαίωμα στην υγεία. Η διακήρυξη αυτή διατυπώθηκε για πρώτη φορά από το Βίρχοφ στα μέσα του 19ου αιώνα, ο οποίος δεν είναι κάποιος τυχαίος στοχαστής ή πολιτικός, αλλά ο κορυφαίος ίσως γιατρός του αιώνα του, ο θεμελιωτής της παθολογοανατομίας και της κυτταρικής θεωρίας. Ξεκινώντας από τα χαρακώματα της βερολινέζικής Κομμούνας, δεν αναδείχθηκε μόνο σε κορυφαίο ερευνητή και καθηγητή της ιατρικής αλλά έγινε και ο κύριος πολιτικός αντίπαλος του Βίσμαρκ. Μπορεί ο τελευταίος να ενοποίησε τη γερμανικά έθνη και να τα κατέστησε μεγάλη πολιτική και στρατιωτική δύναμη, αλλά ο Βίρχοφ πιστώνεται με την επιβολή στον πολιτικό του αντίπαλο την ίδρυση του κοινωνικού κράτους. Ήταν αυτός που πρώτος συσχέτισε τα κλινικά και παθολογοανατομικά στοιχεία των θυμάτων μιας επιδημίας τύφου με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση τους. Αυτή η παρατήρηση στη τρέχουσα πανδημία είναι πιο επίκαιρη από ποτέ. Οι κοινωνικές, φυλετικές και εθνικές ανισότητες μεταξύ των θυμάτων του κορωνοϊού δικαίωσαν και σε αυτή την πανδημία την άποψη του Βίρχοφ, ότι η ιατρική είναι κοινωνική επιστήμη και η πολιτική είναι μια μεγάλη ιατρική. Οι επιδημίες επιδέχονται σε μεγάλο βαθμό πολιτικό κοινωνική ερμηνεία και η θεραπεία τους είναι η απεριόριστη δημοκρατία, η παιδεία, και η ευημερία όλων των κοινωνιών.

Οφείλει να γίνει κοινή συνείδηση, ότι ο ρόλος του ιατρού δεν πρέπει να περιορίζεται στη διάγνωση και τη θεραπεία των ασθενειών αλλά και στη προάσπιση και τη διατήρηση της υγείας. Οι γιατροί έχουν το προνόμιο να έρχονται σε καθημερινή επαφή με ανθρώπους όλων των κοινωνικών τάξεων και να αντιλαμβάνονται καλύτερα από οποιοδήποτε άλλον τις συνέπειες των κοινωνικών ανισοτήτων στη υγεία, για αυτό οφείλουν να αποκτήσουν κοινωνική συνείδηση, να αναλάβουν δράση και να πρωτοστατήσουν στην παρέμβαση προς την αδρανούσα πολιτεία ώστε να εξαλειφθούν οι αναμφισβήτητες ανισότητες στην ιατρική περίθαλψη. Η αποκατάσταση του ηθικού κεφαλαίου της ιατρικής είναι η μεγάλη πρόκληση της εποχής μας, επείγεται να την αποδεχθούν όλοι οι γιατροί και να γίνουν συνήγοροι των φτωχών, να γκρεμιστούν τα κάστρα της διαφθοράς στην υγεία και να υπάρξει ισότιμη και ποιοτική περίθαλψη όλων των πολιτών στις δομές της, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση.

Σ.Σ. ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Γιώργος Παπαϊωάννου (Δρόμος της Αριστεράς)